

การทดแทนของพรรณพืชดั้งเดิมในพื้นที่ป่าฟื้นฟูบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

Succession of Native Plant Species in the Restoration Forest at Khao Hin Sorn Royal
Study and Development Center

วรดลต์ แจ่มจำรูญ^{1*} จุฑามาศ ทองบ้านเกาะ¹ สุวิมล ดั่งวงเงิน¹

Voradol Chamchumroon^{1*} Chuthamas Thongbankor¹ Suwimon Duangkean¹

บทคัดย่อ

การศึกษาการทดแทนของพรรณพืชดั้งเดิมในพื้นที่ป่าฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความหลากหลายของชนิดพืชที่มีการทดแทนตามธรรมชาติภายหลังการฟื้นฟู และใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ โดยคัดเลือกพื้นที่ป่าสามประเภท คือ พื้นที่ฟื้นฟูป่าในแปลงป่ารุ่นสอง แปลงป่ายุคาลิปตัส และแปลงป่าสนประดิพัทธ์ โดยทำการวางแผนการวางแปลงถาวรขนาด 10 × 40 ตารางเมตร พื้นที่ละ 4 แปลง เพื่อทำการศึกษาลักษณะโครงสร้างป่าและองค์ประกอบพันธุ์พืช ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2558 ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของลักษณะต่างๆ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance, ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ Duncan's new multiple range test (DMRT)

ผลการศึกษาพบว่าความหลากหลายชนิดในระดับไม้ใหญ่ของพื้นที่ป่ารุ่นที่สองมีจำนวนชนิดสูงสุด ส่วนป่ายุคาลิปตัสมีจำนวนชนิดต่ำสุดตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษา (14 และ 4 ชนิดต่อไร่ ตามลำดับ) ความหนาแน่นของต้นไม้เฉลี่ยพบมากในพื้นที่ป่าสนประดิพัทธ์และป่ายุคาลิปตัส (1,610 และ 1,450 ต้นต่อเฮกแตร์ ตามลำดับ) และพื้นที่หน้าตัดของต้นไม้เฉลี่ยมีพื้นที่มากที่สุดในพื้นที่ป่ายุคาลิปตัส รองลงมาในพื้นที่ป่าสนประดิพัทธ์ (22.24 และ 33.05 ตารางเมตรต่อเฮกแตร์ ตามลำดับ) ในขณะที่ความหลากหลายชนิดในระดับไม้รุ่น ในพื้นที่แปลงยุคาลิปตัสและสนประดิพัทธ์ มีจำนวนชนิดมากกว่าในระดับไม้ใหญ่ สอดคล้องกับความหนาแน่นเฉลี่ยที่พบมีค่าสูงเช่นกัน (35,833 และ 11,666 ต้นต่อเฮกแตร์ ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาความหลากหลายและความคล้ายคลึงของชนิดพันธุ์พบว่าชนิดพันธุ์ของไม้ยืนต้นในแปลงสนประดิพัทธ์มีความหลากหลายและคล้ายคลึงกับแปลงป่ารุ่นสองมากกว่าแปลงป่ายุคาลิปตัส (38 และ 26 % ตามลำดับ) ส่วนชนิดพันธุ์ไม้รุ่นและกล้าไม้ในแปลงยุคาลิปตัสคล้ายคลึงกับแปลงป่ารุ่นสองมากกว่าแปลงสนประดิพัทธ์ โดยพบไม้ดั้งเดิมที่ตั้งตัวได้ดีในป่าฟื้นฟู คือ มะหวด พลับพลา โมกมัน กระจับปี่ และอะราง แสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากการปลูกยุคาลิปตัสและสนประดิพัทธ์แล้วปล่อยให้ฟื้นคืนตามธรรมชาติได้ระดับหนึ่งแม้ว่าอาจช้ากว่าพื้นที่ป่ารุ่นสอง ที่ยังคงมีไม้หลงเหลือในพื้นที่ ดังนั้นการดำเนินตามหลักการฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ (natural restoration) แม้ว่าการเติบโตช้ากว่าการปลูกป่าแต่ระยะยาวสามารถเพิ่มความหลากหลาย

กลายทางชีวภาพในพื้นที่เสื่อมโทรมได้ดีกว่าการปลูกป่าเพียงชนิดเดียว อีกทั้งเป็นวิธีการที่เรียบง่าย และ
ประหยัดค่าใช้จ่าย

คำสำคัญ : การทดแทน ป่าฟื้นฟู พรรณพืชดั้งเดิม

^{1*}งานสวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา 24120 Email: voradol@yahoo.com